

شماره گزارش: ۴۶۲۰۰۱

جمهوری اسلامی ایران
مجلس شورای اسلامی
معاونت نظارت

دوره یازدهم - سال سوم

تاریخ چاپ: ۱۴۰۱/۰۴/۱۵

**گزارش تقاضای تحقیق و تفحص
از عملکرد سازمان منطقه آزاد اروند**

کمیسیون اقتصادی

معاونت نظارت

اداره کل امور کارشناسی نظارت

باسمه تعالی

شماره : ۴۶۲۰۰۱

مورخ : ۱۴۰۱/۰۴/۱۵

هیأت ریسه محترم مجلس شورای اسلامی

سلام علیکم

احتراماً، بازگشت به تقاضای شماره ۴۶۲۰۰۱ مورخ ۱۳۹۹/۰۴/۰۷ تعدادی از نمایندگان محترم برای «تحقیق و تفحص از عملکرد سازمان منطقه آزاد اروند» به استحضار می‌رساند گزارش هیئت تحقیق و تفحص مذکور پس از طی مراحل رسیدگی، در جلسه مورخ ۱۴۰۱/۰۲/۱۸ کمیسیون با حضور نمایندگان اعضای هیئت مذکور مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفت و با اکثریت آرای اعضا به تصویب رسید.

اینک گزارش آن در اجرای ماده (۲۱۲) آیین نامه داخلی مجلس تقدیم می‌شود.

محمد رضا پورا ابراهیمی

رئیس کمیسیون

گزارش نهایی تحقیق و تفحص از عملکرد منطقه آزاد اروند

مقدمه:

مناطق آزاد تجاری صنعتی یکی از ابزارهای توسعه تجارت خارجی هستند که می‌توانند به تقویت تولید صادرات محور و توسعه اقتصادی کشورها کمک کنند و نیز می‌توانند زمینه مساعدی را برای رفع موانع توسعه اقتصادی از جمله جذب سرمایه‌های داخلی و خارجی فراهم آورند. مطابق ماده (۱) قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری- صنعتی جمهوری اسلامی ایران، هدف از تأسیس این مناطق، تسریع در امور زیربنایی، عمران و آبادانی، رشد و توسعه اقتصادی، سرمایه‌گذاری و افزایش درآمد عمومی، ایجاد اشتغال سالم و مولد، تنظیم بازار کار و کالا، حضور فعال در بازارهای جهانی و منطقه‌ای، تولید و صادرات کالاهای صنعتی و تبدیلی و ارائه خدمات عمومی تعیین شده است. بدین منظور و در جهت دستیابی به اهداف یاد شده، امتیازات خاصی نیز برای این مناطق در نظر گرفته شده که از جمله آنها می‌توان به حمایت و ضمانت سرمایه‌های خارجی، آزادی عمل در اشتغال نیروی انسانی، بیمه و تامین اجتماعی، تخفیف در سود بازرگانی، معافیت مالیاتی بیست ساله، مجوز تاسیس بانک‌ها و بیمه‌های خارجی، مشارکت خارجیان در فعالیتهای اقتصادی به هر نسبتی و... اشاره نمود.

منطقه آزاد اروند در شمال غربی خلیج فارس در محل تلاقی دو رودخانه اروند رود و کارون واقع است و دارای مرز مشترک میان کشورهای عراق و کویت می‌باشد. این منطقه با داشتن ظرفیتی از قبیل حمل و نقل جاده‌ای، ریلی، دریایی و هوایی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. موقعیت ویژه جغرافیایی منطقه آزاد اروند و نقش کانال‌های ترانزیتی و استراتژیکی آن در تلاقی مسیرهای تجارتي و دسترسی آسان به راه‌های آبی بین‌المللی و همچنین مجاورت با دومین استان بزرگ عراق، بصره، که دروازه ورود تجارت به عراق و سپس مدیترانه محسوب می‌شود و وقوع بر محور راه‌های زیارتی عتبات، توجه روزافزون به این منطقه را به عنوان یک مکانیزم زیربنایی توسعه و انگیزش ارتباطات فرامنطقه‌ای و جلب عبور و مرور ترانزیتی، آشکار می‌سازد.

از آنجایی که بازار کشور عراق در حال حاضر نیازمند واردات کلان از منطقه می‌باشد و با توجه به هم‌جواری با منطقه آزاد اروند و امکانات ترانزیتی، این منطقه می‌تواند به عنوان یکی از بهترین گزینه‌ها در ترانزیت کالا به کشورهای حوزه خلیج فارس باشد. همچنین برخورداری منطقه از حمل و نقل ترکیبی (چهار نوع حمل و نقل) این منطقه را در موقعیت ممتازی قرار داده است لکن به دلیل سوء مدیریت و عدم برنامه‌ریزی‌ها، رونق چشمگیری در منطقه ایجاد نگردیده و اهداف اولیه محقق نگردیده است که در بخش‌های بعدی گزارش به تفصیل تشریح خواهد شد.

تاریخچه فعالیت:

سازمان منطقه آزاد تجاری و صنعتی اروند (آبادان و خرمشهر) با شناسه ملی ۱۴۰۰۲۸۶۱۷۰۴ همزمان با دو منطقه جلفا و بندر انزلی بر اساس مصوبه جلسه مورخ ۸۲/۶/۲ مجلس شورای اسلامی ایجاد و بر همین اساس تعیین محدوده آن بر عهده هیأت وزیران محول شده است. محدوده منطقه آزاد در تاریخ ۱۸/۴/۸۴ با مساحت ۱۷,۲۰۰ هکتار و در تاریخ ۲۲/۱۰/۱۳۹۲ به مساحت ۳۴,۷۰۳ هکتار افزایش یافته و طبق نقشه ممه‌ور به مهر دولت تایید و ابلاغ گردید.

فعالیت اصلی سازمان مطابق با اساسنامه :

موضوع فعالیت اصلی سازمان طبق ماده پنجم از فصل دوم اساسنامه، انجام امور زیر بنایی، عمرانی و آبادانی، رشد و توسعه اقتصادی، سرمایه‌گذاری و افزایش درآمد عمومی، ایجاد اشتغال سالم و مولد، تنظیم بازار کار و کالا، حضور فعال در بازارهای جهانی و منطقه، تولید و صادرات کالاهای صنعتی و تبدیلی و ارائه خدمات عمومی می‌باشد.

دامنه شمول قوانین و مقررات به سازمان :

مطابق ماده (۵) قانون تشکیل و اداره مناطق آزاد تجاری، صنعتی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۲/۰۶/۰۷ با اصلاحات و الحاقات بعدی آن؛ هر منطقه توسط سازمانی که به صورت شرکت با شخصیت حقوقی مستقل تشکیل

می‌گردد و سرمایه آن متعلق به دولت است؛ اداره می‌شود. این شرکت‌ها و شرکت‌های وابسته از شمول قوانین و مقررات حاکم بر شرکت‌های دولتی و سایر مقررات عمومی دولت مستثنی بوده و منحصرأ بر اساس قانون تشکیل و اداره مناطق آزاد تجاری، صنعتی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۲/۰۶/۰۷ با اصلاحات و الحاقات بعدی آن اداره خواهند شد و در موارد پیش‌بینی نشده در این قانون و اساسنامه، تابع قانون تجارت خواهند بود. همچنین با توجه به ماده ۶۵ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور (مصوب ۱۳۹۵/۱۱/۱۰ مجلس شورای اسلامی) به منظور ساماندهی مناطق آزاد و ویژه اقتصادی و ایفای نقش مؤثر آنها در تحقق اهداف سند چشم‌انداز بیست‌ساله نظام، اعمال مدیریت یکپارچه و ایجاد رشد اقتصادی مناسب در این مناطق، هم پیوندی و تعامل اثرگذار اقتصاد ملی با اقتصاد جهانی و ارائه الگوی توسعه ملی در بخش‌های مختلف مدیران سازمان‌های مناطق آزاد به نمایندگی از طرف دولت، بالاترین مقام منطقه محسوب می‌شوند و کلیه وظایف، اختیارات و مسؤولیت‌های دستگاه‌های اجرائی دولتی مستقر در این مناطق به استثنای نهادهای دفاعی و امنیتی به‌عهده آنها است. سازمان‌های مناطق آزاد منحصرأ بر اساس قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری، صنعتی و اصلاحات بعدی آن و قانون کار اداره می‌شوند.

بودجه های سنواتی سازمان:

برابر رسیدگی‌های بعمل آمده بودجه سازمان های مناطق آزاد در فرآیند تصویب بودجه مجلس شورای اسلامی قرار ندارد و این بودجه در قالب بودجه‌های جاری و سرمایه‌ای رأساً توسط هیات وزیران به تصویب می‌رسد. شایان ذکر اینکه در عمده موارد واخواهی اعلام شده ذیل، سقف مقرر در بودجه ها رعایت نگردیده و در پاره ای از موارد از جمله خرید خودروها بودجه پیش بینی نگردیده و صفر بوده است لیکن سازمان مغایر مصوبه مذکور اقدام نموده است، این موضوع در خصوص کمک به سایر دستگاه‌ها و اشخاص حقیقی و حقوقی نیز مترتب است، که در ادامه تخلفات صورت گرفته به تفصیل تشریح می‌گردد.

محدودیت های رسیدگی:

محدودیت‌های مصوبات ستاد مقابله با کرونا در خصوص رعایت محدودیت‌های کرونایی، عدم دسترسی به اسناد و مدارک مالی و تاخیر در ارائه آنها و بعد مسافت محل استقرار دفتر مرکزی سازمان منطقه آزاد تجاری-صنعتی اروند (واقع در آبادان)، کمبود وقت شدید در طول فرآیند رسیدگی از جمله محدودیت‌های تهیه گزارش بوده است.

فرآیند رسیدگی:

با عنایت به مشاهدات میدانی و وصول گزارش‌های مختلف مبنی بر ایراد تخلفات متعدد در نحوه اداره و عملکرد منطقه آزاد اروند در زمان استقرار دولت دوازدهم، تقاضای تحقیق و تفحص از عملکرد منطقه آزاد اروند در تاریخ ۱۳۹۹/۰۳/۱۸ توسط ۵۸ نفر از نمایندگان محترم مجلس به هیئت رئیسه محترم ارجاع و حسب ماده ۴۸ قانون آیین نامه داخلی، موضوع تقاضا در حیطه وظایف کمیسیون اقتصادی تشخیص داده شد.

این کمیسیون با مکاتبات متعدد با دبیرخانه شورای عالی مناطق آزاد تجاری صنعتی و ویژه اقتصادی و سازمان منطقه آزاد اروند، براساس محورهای تقاضا، درخواست اطلاعات نمود. این اطلاعات در اختیار تقاضاکنندگان محترم قرار گرفت لیکن ایشان این گزارش‌ها را کافی ندانسته و کمیسیون اقتصادی در تاریخ ۱۳۹۹/۰۶/۱۸ ضرورت انجام تحقیق و تفحص را تشخیص و به صحن علنی ارجاع نمود.

متعاقباً این تقاضا در تاریخ ۱۳۹۹/۰۸/۰۶ در صحن علنی به تصویب رسید و برای تشکیل هیأت، مجدداً به کمیسیون اقتصادی ارجاع گردید.

این کمیسیون نسبت به برگزاری انتخابات اقدام و سپس با تعیین اعضای هیأت رئیسه هیأت تحقیق و تفحص، احکام ایشان در تاریخ ۱۳۹۹/۱۰/۰۷ صادر و عملیات تحقیق و تفحص در محورهای زیر آغاز گردید:

- رسیدگی به حساب‌های بانکی سازمان منطقه آزاد اروند

- رسیدگی به نحوه تاسیس و عملکرد شرکت‌های تابعه و ارزیابی وضعیت قراردادهای منعقد شده با شرکت‌های مذکور
- ارزیابی وضعیت سایر قراردادها
- پرداخت‌های خارج از منطقه آزاد اروند به ادارات و دستگاه‌ها و افراد
- خرید وسایل نقلیه و واگذاری به سایر دستگاه‌های داخل و خارج از منطقه
- هزینه‌های خارج شمول
- سفرهای خارجی مدیرعامل شرکت طی سنوات ۹۵ لغایت ۹۸
- رسیدگی به اراضی فروخته شده و اجاره داده شده
- پرداخت حقوق، پاداش و اضافه کار
- کفایت اعضا هیأت مدیره سازمان

ضمن تشکر از هیئت محترم تحقیق و تفحص که بدون دریافت هزینه و تنخواه مجلس شورای اسلامی نسبت به بررسی و تدوین گزارش متقن و مستدل اقدام نمودند، همچنین با تشکر از دیوان محاسبات کشور به ویژه دیوان محاسبات استان خوزستان، اهم یافته‌ها و نتایج در سرفصل‌های مذکور به شرح زیر اعلام می‌شود:

نتایج و یافته‌ها

الف) رسیدگی به حساب‌های بانکی سازمان منطقه آزاد اروند

با توجه به رسیدگی‌های انجام‌شده، سازمان در راستای مواد (۳) و (۴) و آئین‌نامه مالی و معاملاتی سازمان‌های مناطق آزاد تجاری و صنعتی مصوب ۱۳۹۲ اقدام به افتتاح تعداد (۳۳) فقره حساب بانکی در بانک‌های مختلف دولتی و غیر دولتی نموده است. حساب‌های مذکور در سال ۱۳۹۶ مبلغ ۱۳۵۷ میلیارد ریال و در سال ۱۳۹۷ مبلغ ۱۳۰۴ میلیارد ریال دارای مانده و موجودی بوده است که از این تعداد حساب صرفاً (۱۰) فقره در بانک‌های ملی و کشاورزی و (۲۲) فقره در بانک‌های غیردولتی از جمله انصار، رسالت، سینا، مهر ایران، بانک شهر، سامان، تجارت و صادرات افتتاح شده‌اند که بیشترین گردش حساب در بانک‌های غیردولتی مذکور بوده است. نتایج رسیدگی به این حساب‌ها و تخلفات احصا شده بشرح بندهای ذیل می‌باشد:

۱- عدم رعایت ماده (۳) آئین‌نامه مالی و معاملاتی سازمان‌های مناطق آزاد تجاری و صنعتی مصوب ۱۳۹۲ که به موجب آن سازمان مجاز است در حد نیاز تعدادی حساب اصلی پرداخت به منظور استفاده از اعتبارات وجوه مصوب در بودجه سالانه نزد بانک‌های مجاز افتتاح نماید.

۲- استفاده‌های غیرمعارف از حساب‌های مذکور با توافقات غیرمکتوب با رؤسای بانکها برای دریافت تسهیلات بانکی در قبال میانگین موجودی برخی از

حساب‌های بانکی با معرفی تعداد کثیری از اشخاص حقیقی (۲۱۸۱ فقره وام) و حقوقی (۶۱ فقره).

۳- رهن هتل در شهرهای مشهد، تهران، کیش و چالوس جهت برگزاری سفرهای زیارتی و سیاحتی کارکنان به مبلغ ۱۲۸ میلیارد ریال با توجیه استفاده از ظرفیت نقدینگی بلا استفاده در بانک‌ها و بدون پیش‌بینی هزینه‌های رفاهی در بودجه مصوب سازمان.

۴- واریز مبلغ ۸۷ میلیارد ریال از وجوه سازمان مغایر با استاندارد شماره ۴ حسابداری به حساب قرض الحسنه بانک تجارت شعبه بریم آبادان و دریافت مبلغ ۲۳ میلیارد ریال سود سپرده بانکی از آن.

ب) رسیدگی به نحوه تاسیس و عملکرد شرکت‌های تابعه و ارزیابی وضعیت قراردادهای منعقد شده با شرکت‌های مذکور

با توجه به رسیدگی‌های بعمل آمده در سنوات مختلف مبنای گزارش، مشخص شد که سازمان با سوء استفاده از سازوکار عدم الزام به برگزاری مناقصه مستتر در بند (چ) ماده ۴۴ آیین نامه مالی و معاملاتی مناطق آزاد تجاری - صنعتی اقدام به عقد قراردادهای متعدد با شرکت تعاونی تولیدی - توزیعی کارکنان منطقه آزاد اروند و شرکت توسعه سرمایه‌گذاری منطقه آزاد اروند نموده، که عملاً از این طریق ضمن تعطیلی کمیسیون مناقصات و سایر ارکان متولی امور قراردادهای، اجازه هیچ‌گونه رقابتی برای حضور پیمانکاران بخش‌های

خصوصی و تعاونی دارای صلاحیت حرفه‌ای را نداده است. علی‌رغم تأکید قانون‌گذار در بند (ج) تبصره (۵) ماده واحده تصویب‌نامه بودجه سال ۱۳۹۷ سازمان‌های مناطق آزاد تجاری - صنعتی کشور، سازمان‌های مناطق آزاد موظف بوده‌اند در صورت وجود پیمانکار متقاضی و واجد شرایط برای انجام خدمات در بخش‌های مختلف، براساس راهبرد ترویج و توسعه نهادهای فعال بخش‌های خصوصی و تعاونی با برگزاری فراخوان عمومی و اولویت ارجاع امور به پیمانکاران بخش‌های خصوصی و تعاونی دارای صلاحیت حرفه‌ای طی قراردادهای با شرح خدمات معین و نظارت دقیق مستمر بر کمیت، کیفیت و مدت خدمات استفاده نمایند که علی‌رغم این تکلیف، این بند قانونی نیز رعایت نگردید. گزارش تخلفات در گزارش تفصیلی هیئت تحقیق و تفحص آمده است.

ج) ارزیابی وضعیت قراردادها

بررسی‌های نمونه‌ای صورت گرفته از پروژه‌های عمرانی از منابع داخلی سازمان با ارزش ۹۲۸۳ میلیارد ریال نشان می‌دهد که قراردادهایی با ارزش بالغ بر ۶۳۷۴ میلیارد ریال بدون عدم رعایت قوانین و مقررات منعقد شده است. فهرست کامل این قراردادها در گزارش تفصیلی هیئت تحقیق و تفحص درج شده است.

د) پرداخت‌های خارج از منطقه آزاد اروند به ادارات و

دستگاه‌ها و افراد

به موجب ماده (۲) قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری مصوب ۱۳۷۲ و بند ۲-۳ دستورالعمل اجرایی کمک به نواحی هم‌جوار، کمک‌های سازمان جهت عمران و آبادانی سایر نواحی با اولویت نواحی هم‌جوار صرفاً با تصویب هیأت دولت امکان‌پذیر بوده و هرگونه کمک دیگری تصرف غیر قانونی در اموال عمومی محسوب خواهد شد.

بررسی‌های بعمل آمده حاکی است که کمک‌های مذکور در پاره‌ای از موارد نه تنها در راستای عمران و آبادانی نواحی هم‌جوار نبوده بلکه بصورت بذل و بخشش از بیت المال بدون ضوابط و رعایت قوانین و مقررات می‌باشد که با توجه به فراز پایانی ماده قانونی مذکور تصرف غیر قانونی در اموال عمومی بوده و عملی مجرمانه قلمداد می‌گردد.

از جمله کمک‌های سازمان می‌توان به اعمال تخفیف هزینه‌های ترخیص خودروهای برخی دستگاه‌ها و یا پرداخت عوارض ترخیص آن خودروها، پرداخت هزینه‌های کلان به باشگاه‌های ورزشی، پرداخت حقوق کارکنان آموزش و پرورش آبادان و خرمشهر و اروند کنار و مینوشهر در قاب کمک به

تجهیز و تعمیر این مدارس و خرید خودرو برای دستگاه‌ها نام برد که در قالب بودجه مصوب مربوط به کمک‌ها پیش‌بینی نگردیده است.

ه) خرید وسایط نقلیه و واگذاری به سایر دستگاه‌های داخل و خارج از منطقه

سازمان طی سال‌های مختلف منتهی به پایان سال ۱۳۹۸ مبادرت به واگذاری تعداد (۱۲۲) دستگاه خودرو به سایر دستگاه‌ها نموده است، که این موضوع در قوانین و مقررات موجود ردیابی نگردیده است. توضیح اینکه علی‌رغم اینکه این خودروها به ظاهر بصورت امانی واگذار شده است لکن پس از گذشت چند سال تاکنون در اختیار آن دستگاه‌ها باقی مانده و عملاً هیچ خودرویی به سازمان برگشت نگردیده است.

علاوه بر این سازمان تعداد (۱۳) دستگاه اتومبیل به ارزش ۱۲ میلیاردی بصورت اهدایی تحویل نموده است که با اضافه نمودن این خودروها تعداد دقیق آنها به ۱۳۵ دستگاه خودرو می‌رسد. شایان ذکر اینکه تا تاریخ تهیه گزارش علی‌رغم یکبار مکاتبه سازمان با دستگاه‌های مذکور جهت عودت خودروها، تا تاریخ تهیه گزارش نتیجه‌ای حاصل نگردیده است.

و) هزینه‌های خارج از شمول

به موجب بند (ب) تبصره (۲) تصویب‌نامه بودجه جاری سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸ سازمان "به منظور تسهیل در انجام مأموریت‌های فوری و ضروری که در مناطق آزاد ایجاد می‌شود به سازمان اجازه داده می‌شود حداکثر تا یک درصد درآمد خود را حسب نیاز بنا به پیشنهاد مدیر عامل و تصویب هیئت مدیره خود، به صورت خارج از شمول هزینه نمایند."

رسیدگی‌های بعمل آمده حاکی است که سازمان از محل این مجوز و با دستور مدیرعامل اقدام به انجام هزینه‌های هنگفتی بالغ بر ۲۴ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۶، مبلغ ۱۶ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۷ و مبلغ ۹ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۸ بابت خرید کارت هدیه نموده است. در این خصوص علی‌رغم تذکرات مستمر به مدیرعامل و سایر مدیران سازمان در خصوص نحوه هزینه‌کرد و رعایت قوانین و مقررات و اصلاح رویه غیر قانونی، سازمان همچنان با اصرار براساس رویه‌های غلط گذشته مبادرت به انجام هزینه‌های یاد شده نموده است به طوری که در سال ۱۳۹۹ نیز مبلغ ۱۵۰۰ میلیون ریال کارت هدیه خریداری و توزیع شده است. عمده این کارت هدیه‌ها با توجه به مدارک موجود در اختیار مدیرعامل سازمان جهت توزیع قرار داده می‌شود.

ز) سفرهای خارجی مدیرعامل سازمان طی سنوات ۹۵ لغایت

۹۸

رسیدگی‌های بعمل آمده حاکی است که مدیر عامل وقت سازمان در سال‌های ۱۳۹۵، ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ بدون کسب مجوز سفر خارجی به کشورهای آلمان، سوئد، کانادا، لهستان، چین، اسپانیا و ... داشته است که علی‌رغم اینکه هدف از سفرهای مذکور معرفی منطقه و جذب سرمایه‌گذار در منطقه آزاد اروند اعلام گردیده است، مشاهده می‌گردد، رهاوردی از سفرهای مذکور طی سالهای ۹۵ لغایت ۹۸ توسط مدیر عامل در منطقه آزاد مشاهده نمی‌گردد.

با توجه به مکاتبات صورت گرفته و پیگیری هیأت مستقر در سازمان تا تاریخ گزارش مستندات میزان هزینه‌های این سفرها و مجوز انجام سفر ارائه نگردیده است و اخیراً سازمان اعلام نموده که با توجه به عدم وجود مجوز این سفرها، مقرر است ضمن محاسبه هزینه‌های مزبور، به حساب بدهی نامبردگان منظور گردد که این موضوع مبین صحت مطالب مذکور می‌باشد و سوءاستفاده از بیت‌المال و تضییع آن در مطالب معنون مشهود می‌باشد.

ح) رسیدگی به اراضی فروخته شده و اجاره داده شده :

بموجب دستورالعمل اجرایی آیین‌نامه نحوه استفاده از زمین و منابع ملی در مناطق آزاد تجاری - صنعتی مصوب ۱۳۹۳ که از جمله اهداف آن ساماندهی فرآیند واگذاری زمین به متقاضیان سرمایه‌گذاری، شفاف‌سازی فرآیندها و

چارچوب‌های تصمیم‌گیری در واگذاری زمین و پیشگیری از ایجاد رانت و بهره‌گیری غیر اصولی از مزیت‌های پیش‌بینی برای سرمایه‌گذاران و کارآفرینان می‌باشد. مطابق اطلاعات رسیدگی شده کل اراضی واگذار شده در سازمان منطقه آزاد اروند حدود (۹۵۰) هکتار بوده است که نتایج رسیدگی بخشی از اراضی واگذار شده به مترائز تقریبی (۶۶۰) هکتار حاکی از تعلل بیش از حد سازمان در وصول اقساط قراردادها به مبلغ ۶۹۸ میلیارد ریال است. در گزارش تفصیلی هیئت تحقیق و تفحص، جزئیات این واگذاری‌ها درج شده است.

ط) پرداخت حقوق، پاداش و اضافه کار:

نتایج بررسی‌های بعمل آمده از وضعیت پرداخت حقوق و مزایای مدیرعامل، مدیران و برخی کارکنان منطقه آزاد طی سالهای ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸ نشان تخلفات متعدد و عدم رعایت موازین قانونی و مقررات ذی‌ربط است. تخلفات محرز در پرداخت‌های غیرقانونی، اعطای گروه بدون توجه به سوابق شغلی و تحصیلی، برقراری فوق‌العاده‌های جذب بدون ضابطه، پرداخت مزایای شغلی بیش از تعهد، پرداخت وام، عدم رعایت قانون منع تصدی بیش از یک شغل، موجب تضییع میلیاردها ریال حقوق بیت المال در این موضوع شده است.

ی) هیأت مدیره سازمان:

با توجه به سوابق موجود در پرونده‌های اعضا هیات مدیره سازمان و عملکرد اعضا مذکور ضعف سابقه و تخصص و تحصیلات مدیران مذکور به وضوح قابل مشاهده است. این موضوع باعث عدم پیشبرد اهداف سازمان طی مدیریت نامبردگان و به تبع آن نارضایتی مردم شهرهای خرمشهر و آبادان در مقاطع مختلف گردیده است. این موضوع به صورت اخص در خصوص مدیرعامل وقت سازمان که با ادعای تحصیلات لیسانس (این مدرک تا تاریخ تهیه گزارش به رویت هیأت نرسیده است) بکارگیری شده‌اند، قابل توجه است.

ک) سایر تخلفات و اقدامات فراقانونی:

- ۱- برگزاری جشنواره طلایی ارونند با هزینه بالغ بر ۲۰ میلیارد ریال بدون دستیابی به اهداف واقعی مصوب و انجام تعهدات
- ۲- اخذ و نگهداشت مبالغی بالغ بر ۳۵ میلیون ریال تحت عنوان تنخواه گردان
- ۳- بارگیری، حمل و نقل و تخلیه کانکس‌های گیت‌های موقت گمرک منطقه آزاد بدون اعلام آمادگی معاونت اقتصادی مبنی بر استقرار گمرک و موافقت گمرک مبنی بر استقرار. لازم به ذکر است پاسخی در خصوص اعلام محل نصب کانکس‌ها ارائه نشد.

همچنین علی‌رغم هزینه سنگین برای دیوارکشی و حصاربندی منطقه برای استفاده از ظرفیت معافیت‌های گمرکی و مالیاتی، آن هم با قرارداد شائبه‌برانگیز در وسعت و حجم بسیار بالا، بدلیل عدم مراقبت از اموال و تأسیسات سازمان، اثری از این فنس‌بندی‌ها در منطقه مشاهده نمی‌شود.

۴- عقد قرارداد سنگین بالغ بر ۵۰ میلیارد ریال با شرکت تعاونی کارکنان به منظور تعمیر و نگهداری تأسیسات منطقه و عدم ایفای تعهدات مندرج در قرارداد در ارائه خدمات مذکور در مکانها و تأسیسات مذکور در قرارداد

۵- اهمال در نگهداری اموال دولتی مستقر در ساختمان قدیم سازمان منطقه آزاد اروند (هتل آبادان) و به سرقت رفتن اموال سازمان از قبیل کولر، لپ‌تاپ، میز، صندلی، دوربین‌های مدار بسته، سیستم اطفاء حریق، شیرآلات برقی و ...

نتیجه گیری و پیشنهاد

نظر به گزارش ارائه شده و با عنایت به اهمیت موضوع، کمیسیون اقتصادی پیشنهاد می‌نماید:

۱- تخلفات و ترک فعل‌های مندرج در گزارش تحقیق و تفحص از عملکرد منطقه آزاد اروند به مراجع ذی‌ربط اداری و قضایی ارجاع تا به صورت ویژه مورد رسیدگی قرار گیرد.

۲- با توجه به گذشت بیش از دو دهه از تدوین قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری صنعتی جمهوری اسلامی ایران، ضرورت بازنگری جدی در احکام و مفاد این قانون به چشم می‌خورد. وجود نسل‌های جدید مناطق آزاد و ایجاد راهبردهای جدید برای این مناطق طی سالهای اخیر همچنین روشن شدن برخی خلاءهای قانونی و نقاط مبهم، که برخی از آنها در این گزارش اشاره شد، تسریع این اقدام را ضروری می‌نماید.

۳- ایجاد یک بستر نظارت بر فعالیت‌های مناطق آزاد تجاری صنعتی و پایش عملکرد آنها در رسیدن به اهداف از پیش تعیین شده ضروری است. فقدان این بستر نظارتی در کنار بلا تکلیفی نحوه اداره و مدیریت این مناطق، خود زمینه‌ساز ایجاد فساد است. ضرورت دارد با تعیین تکلیف نهایی مدیریت واحد در این مناطق و اجرای کامل ماده (۶۵) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور، مدیران مناطق اختیار لازم برای اداره مناطق را در کنار پاسخگویی کامل در مقابل مأموریت‌های خود داشته باشند.

۴- ضرورت دارد دولت‌های مستقر نیز نسبت به نحوه مدیریت این مناطق حساسیت ویژه به خرج داده و نگرش خود به این مناطق را به تبدیل مناطق آزاد به سکوی رونق اقتصاد ملی اصلاح کنند. تعیین مدیران در تراز انقلاب اسلامی از اساسی‌ترین اقدامات مورد نیاز برای این مناطق است که عمدتاً از جمله

محروم‌ترین و غیربرخوردارترین مناطق کشور هستند. تحول در مناطق آزاد و نحوه اداره آنها با نگرش تحولی آمیخته است.